Kaleva 26.11.1950

PANUN pakinoita

Tekijänoikeus

Otsikko ei ehkä vie meitä asiaan aivan oikopäätä, mutta ehditäänpä tässä. Ystäväni Kirjanoppineen, jota myös Suureksi kutsun, kanssa on meillä silloin tällöin ollut keskustelua mm. siitä murheellisesta tosiasiasta, että otettaessa tunnettujen suomalaisten klassikkojen teoksista uusia painoksia niitä lyhennellään milloin minkin asiantuntijan näkemyksen mukaan. Keskustelumme siirtyi kai näille linjoille ensimmäisen kerran niihin aikoihin tässä sotien jälkeen, kun Välskäreistä oli ilmestynyt uusi painos. Ystäväni Suuri Kirjanoppinut, kirjojen erikoisen lämmin ystävä, myöhäissyntyinen humanisti tässä poroporvarillisessa maailmassa, joutuu tuohon kysymykseen palatessamme helposti henkiseen järkytystilaan, sillä hänen mielestään on jonkun kirjan lyhenteleminen henkistä väkivallan tekoa ja sehän maallisen lakimme mukaan rangaistaan erittäin ankarasti (joskaan ei kai tarpeeksi ankarasti).

Asia palasi taas mieleeni, kun jokin aika sitten näin pakinan, jossa tähän asiaan kajottiin. Siinä todettiin, että Välskärimme tässä uusimmassa painoasussaan esiintyy ilman takkavalkeaa ym. eräitä muita Zachris Topeliuksen kerran kirjoittamia rivejä, joista kertyy kokonainen legio puuttuvia sivuja. On aikoihin eletty! Onko tämä eräänlaista periksi antamista kuumeiselle ajallemme, heittäytymistä ajan virran vietäväksi? Ei joudeta — me kun emme nykyisin enää yleensä jouda mihinkään, mikäli aiomme pysyä siinä aikataulussa, jonka kihisevä ja kohiseva yhteiskunta ympärillämme meille asettaa. Mutta mitämaks! Miten on sitten selitettävissä, että me joudamme, ainakin jotkut meistä, lukemaan oman nerokkaan aikakautemme kirjajättiläisiä, joista useimmat kuuluvat bestsellerien, menekkikirjojen, suureen valtaryhmään. Joskus on todella hyväkin kirja bestseller, mutta tässä tapauksessa käytän sanaa tahallisesti hieman halventavassa mielessä. Mutta klassikoita me räävimme, koska meillä ei ole aikaa! Jollei jo tällaisesta kirjailijavainaja haudassaan käänny, niin mistä sitten?

Hyllyssäni on myös esim. Cervantes'n maailmankuulun Don Quijoten lyhennetty painos, oliko se nyt »kouluille sovitettu» tai jotain sellaista. Tämä on väkivaltaa! Siellä on myös viimeinen painos Wilden järkyttävästä Dorian Grayn muotokuvasta jota on alkupäästään lyhennetty. Lyhennelty on kai Kolmea muskettisoturiakin (pojillakin lie jo aika loppunut!) ja kun epäluuloisena käännän tuohon ulottuville sattuvan Robinson Crusoen takakannen, epäillen, joskin aiheetta, sitäkin lyhennetyksi, saan tosiaan lukea seuraavat paljon puhuvat lauseet: »Eräät sarjaan (nuorisokirjasarjaan) kuuluvista kirjoista ovat alkuaan laajoja, moniosaisia teoksia, mutta sarjan toimittaja... on suomentaessaan muokannut ne nuorisolle sopiviksi.» On tietysti hyvä, kun nuoriso saa sopivaa, mutta, hyvät ihmiset, ajatelkaa nyt, että te kirjoittaisitte teoksen, sydänverellänne, jonka kaikki ainakin myöhäissyntyiset asiantuntijat teidän vanhuutenne päivinä jo myöntäisivät merkkiteokseksi, tapaukseksi kansalliskirjallisuudessamme, mutta teidän mentyä hautaan, uuden ajan ihmiset ryhtyisivät muokkaamaan teostanne. Tämän poikasarjan julkaisija oli muuten itsekin edesmennyt (ja jouti kai mennä) Suomen Kirja ja sarjan ensimmäinen on juuri tuo jo mainittu Don Quijote.

Millä oikeudella tällaista tapahtuu? Mitä sanoo Suomen Akatemia, kirjailijaliittomme tai minkä tässä nyt pitäisi sanoa? Puhutaan nykyisin niin paljon tekijänoikeudesta, tekijänturvasta jne, mutta taitavat samat ihmiset leipätöikseen kirjoittaa uudelleen klassikoita! Jäämme kai, arvoisa lukijani, odottamaan »sopivaa» lyhennystä Seitsemästä veljeksestä!

Panu